

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32782/NSER/2025-1.07>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕДСЕСТРИНСТВО В АКУШЕРСТВІ» У РІВНЕНСЬКОМУ ФАХОВОМУ МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Скорейко Роман Сергійович

доктор філософії, викладач кафедри медико-профілактичних
дисциплін та лабораторної діагностики
КЗВО «Рівненська медична академія»
ORCID ID: 0000-0001-6986-4972

У статті окреслено мету вивчення навчальної дисципліни «Медсестринство в акушерстві», висвітлено досвід викладання цієї дисципліни у Рівненському фаховому медичному коледжі, розглянуто поєднане використання класичних та новітніх методів навчання в процесі її вивчення, а також використання нових форматів викладання, таких, як дистанційне навчання (з використанням таких платформ, як Moodle, Google Meet, Zoom, електронної пошти, месенджеру Viber), мультимедійні презентації, структурована подача матеріалу та інші, які дають змогу формувати кваліфікованих фахівців, здатних впроваджувати інновації у галузі медицини. Розглянуто такі методи як «стандартизований пацієнт», «кейс-метод», метод «мозкового штурму» та деякі інші інтерактивні методи, показані можливості кожного з них. Зроблено наголос на важливості засвоєння практичних навичок і методиках симуляційного навчання із застосуванням фантомів та тренажерів, які для цього використовуються. Описано шляхи реалізації навчальної програми з використанням різних методів і методик навчання із врахуванням нових та цікавих інформаційних технологій. Окрему увагу приділено підбиттю підсумків і критеріям оцінки виконаної роботи (аналізу якостей презентаційного матеріалу, висвітленню теми, формуванню висновків). Також у статті зроблено акценти на методики навчання, які дають можливість розвивати аналітичне мислення, працювати в команді, приймаючи при цьому не тільки правильні, а й швидкі рішення. Крім того, підкреслено важливість формування професійних знань і практичних навичок з урахуванням специфіки роботи лікувально-профілактичних заходів. Насамкінець, зроблено висновки щодо того, що, незважаючи на різноманіття методів і методик, немає так званого «золотого стандарту» і лише правильне вміння поєднувати їх між собою в різних комбінаціях дає змогу підготувати справжніх фахівців своєї справи.

Ключові слова: акушерство, лекції, інноваційні технології, дискусії.

Skoreiko R. S. Peculiarities of teaching the discipline “Nursing in Obstetrics” at the Rivne Professional Medical College

The article outlines the purpose of studying the discipline “Nursing in Obstetrics”, highlights the experience of teaching this subject at the Rivne Professional Medical College, considers the combined use of classical and modern methods in the process of studying this subject, as well as the use of new teaching formats, such as distance learning (using such platforms as Moodle, Google Meet, Zoom, e-mail, Viber messenger), multimedia presentations, structured presentation of material and others, which allow to form qualified specialists capable of implementing innovations in the field of medicine. Such methods as “standardized patient”, “case method”, “brainstorming” and some other interactive methods are considered, and the possibilities of each of them are shown. Emphasis is placed on the importance of acquiring practical skills and methods of simulation training using phantoms and simulators used for this purpose. The ways of implementing the curriculum using various methods and techniques of teaching, taking into account new and interesting information technologies, were described. Particular attention was paid to summarizing the results and criteria for evaluating the work done (analyzing the qualities of the presentation material, covering the topic, and drawing conclusions). The article also emphasizes teaching methods that make it possible to develop analytical thinking, work in a team, while making not only correct but also quick decisions. In addition, the author emphasizes the importance of developing professional knowledge and practical skills, taking into account the specifics of the work of treatment and prevention measures. Finally, it is concluded that despite the variety of methods and techniques, there is no so-called “gold standard” and only the right ability to combine them in different combinations allows to train true professionals.

Key words: midwifery, lectures, innovative technologies, discussions.

Постановка проблеми та її актуальність. Акушерство є однією з найважливіших галузей сучасної медицини. Медична освіта сьогодні вимагає засвоєння нових знань, безперервного оновлення підходів і методів відповідно до нових реформ в медичній галузі.

З плином часу та розвитком сучасних технологій змінюються і методи навчання студентів-медиків у закладах фахової передвищої та вищої освіти. Сьогодні активно впроваджуються нові підходи та технології для навчання майбутніх медсестер, які працюють в жіночих консультаціях, центрах планування сім'ї та інших відділеннях медичних закладів, щоб вони були готові до сучасних викликів у сфері акушерства. Важливою є підготовка медичних кадрів за рахунок впровадження в освітній процес європейських освітніх та медичних стандартів, забезпечення медсестер інноваційними та інформаційними медичними технологіями [1].

Інтенсифікація розвитку медичних технологій і швидке впровадження їх у практичну діяльність висуває підвищені вимоги до здобувачів освіти [2].

Акушерство вимагає високого рівня професійної підготовки та навичок у випадках, коли йдеться про здоров'я та життя жінок.

Мета медичної освіти – зменшення розриву між теорією і клінічною практикою. З розвитком сучасних технологій змінюються і методи викладання для студентів медичних факультетів. Сучасна методика в стратегії медичної освіти – це впровадження в освітній процес таких форм навчання, які б охоплювали усі види занять зі студентами як в аудиторіях, так і поза ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність застосування сучасних методів навчання для організації професійної підготовки студентів-медиків зумовлене сучасними вимогами до якості освіти. Деякі питання щодо використання новітніх методик викладання медичних дисциплін наведені в працях [3–4]. Позаяк питанням практичного використання сучасних інтерактивних методів під час викладання медичних дисциплін приділено недостатньо уваги.

Метою статті є розкриття досвіду проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Медсестринство в акушерстві» для здобувачів освіти у Рівненському фаховому медичному коледжі.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Медсестринство в акушерстві» є важливою навчальною дисципліною у підготовці майбутніх фахівців-медиків.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Медсестринство в акушерстві» є:

- забезпечити професійно-орієнтовану підготовку з акушерства шляхом формування відповідних загальних та спеціальних (фахових) ком-

петентностей, достатніх для вирішення типових задач діяльності фахівця на відповідній посаді, включаючи здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі в галузі професійної діяльності;

- використовувати теоретичні знання та практичні уміння для виконання акушерської допомоги відповідно до клінічних протоколів та стандартів;

- надавати невідкладну допомогу при різних гострих станах, оцінювати вплив небезпечних чинників щодо ризику впливу екстрагенітальної патології на перебіг вагітності та пологів.

Сьогодні головним завданням для нашої держави є проектування освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку суспільства та особистості зокрема, виховання людини інноваційного типу мислення та культури [5, 6]. Отже, мотиваційний компонент навчальної діяльності повинен розглядатися викладачами як відправна точка всієї подальшої плідної роботи [7].

Методи навчання ґрунтуються на інформаційно-ілюстративній діяльності викладача та репродуктивній діяльності студентів. Так, для студентів Рівненського фахового медичного коледжу створена навчальна програма з дисципліни «Медсестринство в акушерстві» для відділення «Сестринська справа». На вивчення курсу відводиться 90 год; з них 16 год. лекційного матеріалу, 48 год. на навчальну практику під керівництвом викладача та 26 год. – на самостійну позааудиторну роботу. В процесі навчання студентів використовуються традиційні форми й методи: такі, як лекція, демонстрація, індивідуальні завдання, практичні і семінарські заняття.

Крім того, в освітньому процесі запроваджено використання симуляційних тренажерів та фантомів для оволодіння практичними навичками, то це дає можливість розвивати аналітичне мислення та вміння щодо швидкого прийняття правильних рішень під час виконання реальних маніпуляцій [8].

Для забезпечення якісної освіти студенти коледжу мають доступ до різноманітних мультимедійних засобів навчання. В умовах сьогодення використовується дистанційне навчання, яке дає можливість шляхом проведення відеоуроків, вебінарів засвоювати матеріал, отримувати комплексні знання та навички з акушерства.

Освітній процес в коледжі реалізується в таких формах: лекційні, практичні та семінарські заняття; виробничі та переддипломні практики; консультації; самостійна позааудиторна робота студентів; контрольні заходи (поточний контроль, проміжний контроль, семестровий контроль, державна атестація).

Контрольні запитання поділяються на: тестові завдання, проблемні запитання (створення ситуацій проблемного характеру), ситуаційні завдання

(визначення відповіді згідно ситуації), інтерактивні завдання ігрового характеру.

У цикловій комісії акушерсько-хірургічних дисциплін Рівненського фахового медичного коледжу викладачі створюють електронні посібники (методичні рекомендації для підготовки до практичних занять, матеріали поточного підсумкового контролю знань, проблемних питань, ситуаційних задач, тестового різнорівневого контролю «Крок»).

Практична підготовка охоплює декілька складових:

- теоретична обізнаність;
- навчання на муляжах;
- індивідуальне відпрацювання практичних навичок;
- перевірка викладачем рівня засвоєння;
- робота в команді.

Оцінка виконаної роботи проводиться за критеріями: якість презентаційного матеріалу, висвітлення теми, використання сучасних методик діагностики та лікування, висновки, якість оформлення та компетентність в опрацьованому матеріалі [9].

На практичних заняттях використовуються такі методи навчання студентів: практичний тренінг, рольові ігри, «стандартизований пацієнт». Серед інноваційних технологій розрізняють такі методи аналізу, як «кейс-метод», метод «мозкового штурму».

«Стандартизований пацієнт» – це одна із методик навчання, коли студент виступає в ролі пацієнта, імітуючи ту чи іншу хворобу. Таке навчання можливе за умови, що студенти достатньо володіють знаннями щодо певної патології. Така методика дає можливість диференціювати різні хвороби, діагностувати, оцінювати ситуацію, максимально наближену до реальності [10]. Це також вчить студентів працювати в команді, відстоювати свою думку, швидко приймати правильне рішення.

В освітньому процесі активно використовується метод «case-studies», який дає можливість оцінити конкретну клінічну ситуацію, інколи складну, розглянути різні варіанти розв'язання та прийняти обґрунтоване рішення. Цей метод розвиває у здобувачів освіти ініціативність, готовність до дії в різних умовах та вміння гнучко реагувати на них – все це є необхідним не лише майбутньому медику, але й пересічному громадянину [4]. Такий метод використовується в коледжі під час імітації ситуацій, які потребують невідкладної допомоги [11].

Також у своїй роботі викладачі використовують методику вирішення клінічних ситуаційних задач з обмеженим часом для прийняття рішень. Особливо це важливо під час невідкладних станів.

Під час проведення «мозкового штурму» намагаємося отримати від студентів у короткий термін достатню кількість відповідей.

Після прочитаних лекцій та практичних занять для закріплення матеріалу студенти отримують ролі, кожен із них виконує свої функціональні обов'язки згідно з алгоритмом надання допомоги, використовуючи пройдений теоретичний і практичний матеріал. Для підготовки до рольової гри студентам пропонують об'єднатись у групи, кожна з яких отримує ту чи іншу клінічну задачу. На одному із занять вони оцінюють свою роботу та роботу своїх колег, вийшовши зі гри. Це також вчить студентів працювати в команді, відстоювати свою думку, швидко приймати правильне рішення.

Також одним із методів вивчення акушерства є використання в освітньому процесі комп'ютерних програм і навчальних фільмів. Наочність викладання вирішується методом мультимедійного супроводу лекцій, тематичним оформлення кімнат та ін.

В умовах дистанційного навчання використовуються такі платформи, як Moodle, Google Meet, Zoom, електронна пошта та месенджер Viber [12]. Найчастіше матеріал подається шляхом використання відео та аудіо-матеріалів. Умови дистанційного навчання створюють підґрунтя для активізації процесів саморегуляції студентів і набуття ними суб'єктного досвіду.

Висновки. Сьогодні немає єдиного методу навчання, який би задовольняв всі потреби студентів. Медична освіта завжди була «дуальною». А це значить, що студенти навчаються і здобувають практичний досвід під час роботи з пацієнтами в лікувальних закладах. До кожної теми підбираються оптимальні методики навчання.

Навчальні плани закладу освіти з підготовки фахівців за медичними спеціальностями коригуються із врахуванням міжнародних стандартів. Окрім того, здобувачі освіти беруть активну участь у проведенні засідань гуртків, науково-практичних конференціях, майстер-класах, тренінгах для удосконалення розуміння своєї професії.

Використання нових, сучасних методів і методик навчання студентів дає можливість об'єднати теорію та практику, створює передумови для професійного становлення молоді у різноманітних галузях медицини, особливо в акушерстві.

Література:

1. Булашенко О.В., Балабуєва С.В. Особливості викладання акушерства та гінекології в умовах реформування вищої медичної освіти та побудови нової системи охорони здоров'я в Україні на період 2015–2025 рр. навч.-метод. конф. 25 березня 2015 року: тези доп. Вінниця, 2015. С. 15–17.

2. Поляченко Ю. В., Передерій В. Г., Волосовець О. П. [та ін.]. Медична освіта у світі та в Україні. Київ : Книга плюс, 2005. 384 с.
3. Гай Л. А., Сухін Ю. В., Венгер В. Ф., Муксен Сайед, Сердюк В. В. Сучасні методи викладання медичних дисциплін у вищій школі. *Медична освіта*. 2016. № 1. С. 15–18.
4. Abell Derek. What Makes a Good Case? *Eccho Autumn/ Fall*. 1997. № 17. С. 4–7.
5. Максименко С. Д., Філоненко М.М. Педагогіка вищої медичної освіти [текст]: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. С. 109–116.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року / Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
7. Грущенко С. І., Неудачина Т. І., Коробкіна О. Г. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності. Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2019. 40 с.
8. Упатова І. та ін. Роль комп'ютерних симуляцій у вивченні біологічних процесів та явищ. *Перспективи та інновації науки*. 2023. Вип. 12. № 12 (30). С. 495–508.
9. Запорожан В. М., Кресюн В.І., Чернецька О.В. Оптимізація освітньої діяльності університету відповідно до Закону України «Про вищу освіту» *Медична освіта*, 2015. № 2. С. 53–55.
10. Гриценко Є. М., Овчар О.В., Заколотна О.Е. Інтерактивні методи навчання з використанням методики «Стандартизований пацієнт» у викладанні клінічних дисциплін. *Вісник проблем біології і медицини*. 2020. Вип. 3. С. 181–183.
11. Sule R., Hunter A., Pierre D. La [et al.]. Context matters: Investigating a case-based learning inter vention at an Indian Medical College. *Consortium of Universities for Global Health*. 2016. P. 1–9
12. Гончарова Н.Г. Реалізація моделей дистанційного навчання у вищих медичних навчальних закладах. *Актуал. питання фармац. та мед. науки та практики*. 2014. № 1. С. 93–96.

References:

1. Bulavenko, O.V., & Balabuieva, S.V. (2015). Osoblyvosti vykladannia akusherstva ta hinekolohii v umovakh reformuvannia vyshchoi medychnoi osvity ta pobudovy novoi systemy okhorony zdorovia v Ukraini na period 2015–2025 rr. [Peculiarities of teaching obstetrics and gynecology in the context of reforming higher medical education and building a new health care system in Ukraine for the period 2015–2025.] *navch.-metod. konf. 25 beeznia 2015 roku: tezy dop. Vinnytsia*. S. 15–17. [in Ukrainian].
2. Poliachenko, Yu. V., Perederii, V. H., & Volosovets, O. P. (2005). Medychna osvita u sviti ta v Ukraini. [Medical education in the world and in Ukraine]. K.: Knyha plus, 384 s. [in Ukrainian].
3. Hai, L. A., Sukhin, Yu. V., Venher, V. F., Muksen, Saied, & Serdiuk, V. V. (2016). Suchasni metody vykladannia medychnykh dystsyplin u vyshchii shkoli [Modern methods of teaching medical disciplines in higher education]. *Medychna osvita – Medical education*, № 1. S. 15–18 [in Ukrainian].
4. Abell Derek. What Makes a Good Case? *Eccho Autumn/ Fall*. 1997. № 17. С. 4–7 [in English].
5. Maksymenko, S. D., & Filonenko, M.M. (2014). Pedahohika vyshchoi medychnoi osvity [tekst]: pidruchnyk [Pedagogy of higher medical education [text]: textbook] – K.: Tsentru uchbovoi literatury, S. 109–116. [in Ukrainian].
6. Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku. [Elektronnyi resurs] / Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25 chervnia 2013 roku № 344/2013. Rezhym dostupu: <http://zakon.5rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. [in Ukrainian].
7. Hrushchenko, S. I., Neudachyna, T. I., & Korobkina, O. H. (2019). Motyvatsiia yak faktor uspikhu navchalnoi diialnosti. [Motivation as a factor in the success of educational activities]. Kharkiv: KhNPU, 40 s. [in Ukrainian].
8. Upatova, I., Dekhtiarova, O., & Kadenko, I. (2023). Rol kompiuternykh symuliatsii u vyvchenni biolohichnykh protsesiv ta yavyshev [The role of computer simulations in the study of biological processes and phenomena]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Prospects and innovations in science*, 12, 111–112 [in Ukrainian].
9. Zaporozhan, V. M., Kresiun, V.I., & Chernetska, O.V. (2015). Optyimizatsiia osvitnoi diialnosti universytetu vidpovidno do Zakonu Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” [Optimization of educational activities of the university in accordance with the Law of Ukraine “On Higher Education”]. *Medychna osvita – Medical education*, № 2. S. 53–55 [in Ukrainian].
10. Hrytsenko, Ye. M., Ovchar, O.V., & Zakolodna, O.E. (2020). Interaktyvni metody navchannia z vykorystanniam metodyky “Standartyzovanyi patsient” u vykladanni klinichnykh dystsyplin [Interactive teaching methods using the “Standardized patient” method in teaching clinical disciplines]. *Visnyk problem biolohii i medytsyny – Herald of problems of biology and medicine*, Vyp.3. S.181–183 [in Ukrainian].
11. Sule, R., Hunter, A., Pierre, D. La [et al.]. (2016). Context matters: Investigating a case-based learning inter vention at an Indian Medical College. *Consortium of Universities for Global Health*. P. 1–9.
12. Honcharova, N.H. (2014). Realizatsiia modelei dystantsiinoho navchannia u vyshchykh medychnykh navchalnykh zakladakh [Implementation of distance learning models in higher medical educational institutions]. *Aktual. pytannia farmats. ta med. nauky ta praktyky – Actual. pharmacy issues and honey science and practice*, № 1. S. 93–96 [in Ukrainian].